

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОГС У П'ЯТИ МІСТАХ

Житомир
Маріуполь
Нікополь
Червоноград
Чернівці

EUACI

EUROPEAN UNION
ANTI-CORRUPTION
INITIATIVE

Ця програма фінансується Європейським Союзом
та спів-фінансується і впроваджується **DANIDA**

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK
Danida

УДК 316.35:32

РЕЗЮМЕ ЗВІТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОГС У П'ЯТИ МІСТАХ (Чернівці, Житомир, Червоноград, Маріуполь і Нікополь)/
Автори – упорядники: Любов Паливода, Наталія Балдич – К.: [БФ «Творчий центр ТЦК»], 2019.

Редактор – Лариса Швець
Розповсюджується безкоштовно. Продажу не підлягає.

Дана публікація презентує результати дослідження організацій громадянського суспільства України в п'яти містах (Чернівці, Житомир, Червоноград, Маріуполь і Нікополь), проведеного протягом жовтня – грудня 2018 року. Мета дослідження – оцінка технічного (програмного) потенціалу ОГС обраних міст, які зосереджують свою роботу з міськими адміністраціями у сфері антикорупційної діяльності, такої, як захист і моніторинг.

Ця програма фінансується Європейським Союзом та співфінансується і впроваджується DANIDA

Публікацію було підготовлено в рамках проекту *Дослідження ОГС у п'яти містах (Чернівці, Житомир, Червоноград, Маріуполь і Нікополь)* за підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI). EUACI фінансується Європейським Союзом та співфінансується і впроваджується Міністерством закордонних справ Данії (DANIDA). Погляди, висновки та рекомендації належать авторам і укладачам цього звіту і не обов'язково відображають думку Європейського Союзу, DANIDA або EUACI.

Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні (EUACI) є наразі найбільшою програмою у сфері боротьби з корупцією в Україні. Ініціатива, що розрахована на три роки, отримала фінансову підтримку від Європейської комісії та данського Міністерства закордонних справ у сумі €15.84 млн. Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні (EUACI) має на меті посилення спроможності новостворених антикорупційних органів і сприяння посиленню контролю за ходом перетворень з боку Верховної Ради, громадянського суспільства та засобів масової інформації.

Один із компонентів Ініціативи (а саме третій компонент) фокусується на боротьбі з корупцією на місцевому й регіональному рівнях, а також на посиленні можливостей контролю з боку громадян, особливо молоді. Ключовим елементом Третього компоненту є втілення концепції *Міста Доброчесності*. Чернівці, Червоноград, Житомир, Маріуполь і Нікополь приєдналися до програми *Міста Доброчесності*. Ця складова має на меті продемонструвати, як застосування кількох взаємопов'язаних антикорупційних заходів може зменшити корупційні ризики і посилити підзвітність у невеличких містах.

У рамках процесу реформування в Україні, Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні надає допомогу місцевим органам влади у зменшенні ризиків корупції, втіленні розумних та прозорих рішень, що мають посилити їхню ефективність та цілісність, а також сприятиме більшому залученню громадян, місцевого громадянського суспільства та журналістів до контролю за органами влади. Місцеві органи влади також потребують допомоги в інформуванні про свої ініціативи та досягнуті результати в боротьбі з корупцією і, таким чином, поліпшенні інформованості щодо місцевих справ.

Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні має на меті посилити спроможність місцевого громадянського суспільства в ефективному контролі над владою на місцевому рівні. Це і можливості для кращого діалогу з місцевою владою, і можливості інформування, а також технічні можливості для вивчення місцевих бюджетів, баз даних та адміністративної діяльності.

Протягом жовтня – грудня 2018 року Творчим центром ТЦК було проведено дослідження в п'яти містах України¹. Мета дослідження – оцінка технічного (програмного) потенціалу ОГС обраних міст, які зосереджують свою роботу з міськими адміністраціями в сфері антикорупційної діяльності, такої, як захист і моніторинг, з відображенням результатів у вигляді мапи. Дослідження фокусувалось на організаціях громадянського суспільства (ОГС), мережевих структурах та мережі громадських організацій-хабів, які розташовані в п'яти областях України та охоплені концепцією *Міста Доброчесності*. До переліку міст входили Чернівці (місто для пілотування інструментарію), Червоноград (Львівська область), Нікополь (Дніпропетровська область), Житомир (обласне місто) і Маріуполь (Донецька область).

У результаті дослідження були отримані певні **РЕЗУЛЬТАТИ** щодо потенціалу ОГС обраних п'яти міст, які зосереджують свою роботу з міськими адміністраціями в сфері антикорупційної діяльності, та зацікавленості ОГС брати участь у реалізації концепції *Міста Доброчесності* у своїх містах.

Учасники дослідження – представники ОГС. Дослідження показало, що реальна кількість активних та діючих ОГС в усіх містах значно відрізняється від загальної кількості зареєстрованих. У кожному місті ведеться реєстр *громадських організацій*², де надається перелік зареєстрованих ОГС³. І в кожному місті зареєстрована різна кількість ОГС.

¹ Чернівці, Червоноград (Львівська область), Нікополь (Дніпропетровська область), Житомир і Маріуполь (Донецька область)

² До них входять як різновиди громадських об'єднань (такі, як жіночі та молодіжні дитячі організації та організації ветеранів і інвалідів тощо), так і благодійні організації/фонди, тобто різні організаційно-правові форми ОГС

³ Реєстру ОГС на сайті міської ради немає в Житомирі

ПЕРЕЛІК ЗАРЕЄСТРОВАНИХ ОГС

Аналіз різних джерел, зокрема й перевірка зареєстрованих організацій з обраних міст в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, на відповідність критеріям дослідження виявив значно меншу групу ОГС, а саме – 381 ОГС⁴. На жаль, значна частина виявлених для дослідження організацій не мала контактної інформації (телефон та/чи електронну пошту), яка була необхідною для комунікації з ними. У результаті подальшої перевірки з 381 ОГС 132 організацій⁵ було запрошено до участі в дослідженні, з яких 65 ОГС⁶ взяли участь в індивідуальних інтерв'ю та фокус-групах та/або заповнили онлайн-анкети.

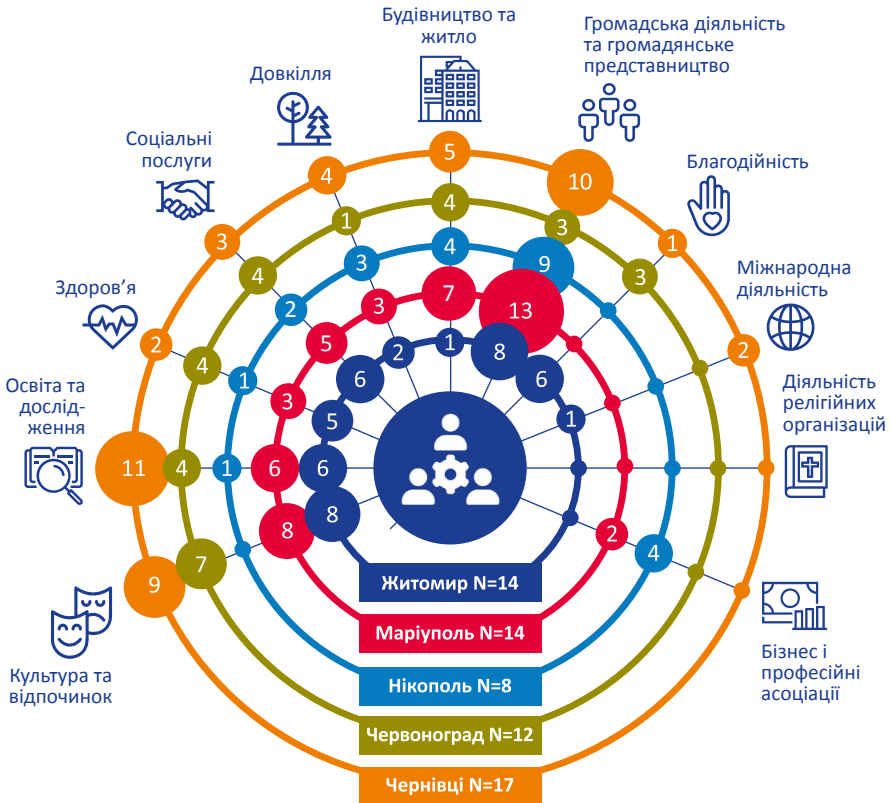
⁴ Житомир – 75, Маріуполь – 53, Нікополь - 116, Червоноград – 48, Чернівці - 89

⁵ Житомир – 30, Маріуполь – 16, Нікополь - 15, Червоноград – 41, Чернівці - 30

⁶ Житомир – 14, Маріуполь – 14, Нікополь - 8, Червоноград – 12, Чернівці - 17

Рисунок 1. СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ОПИТАНИХ ОГС ЗА ОБРАНИМИ МІСТАМИ, N=65

Сфери діяльності опитаних ОГС. Дослідження показало, що опитані ОГС працюють в 10 із 11 запропонованих сфер діяльності організації громадянського суспільства (Рисунок 1).

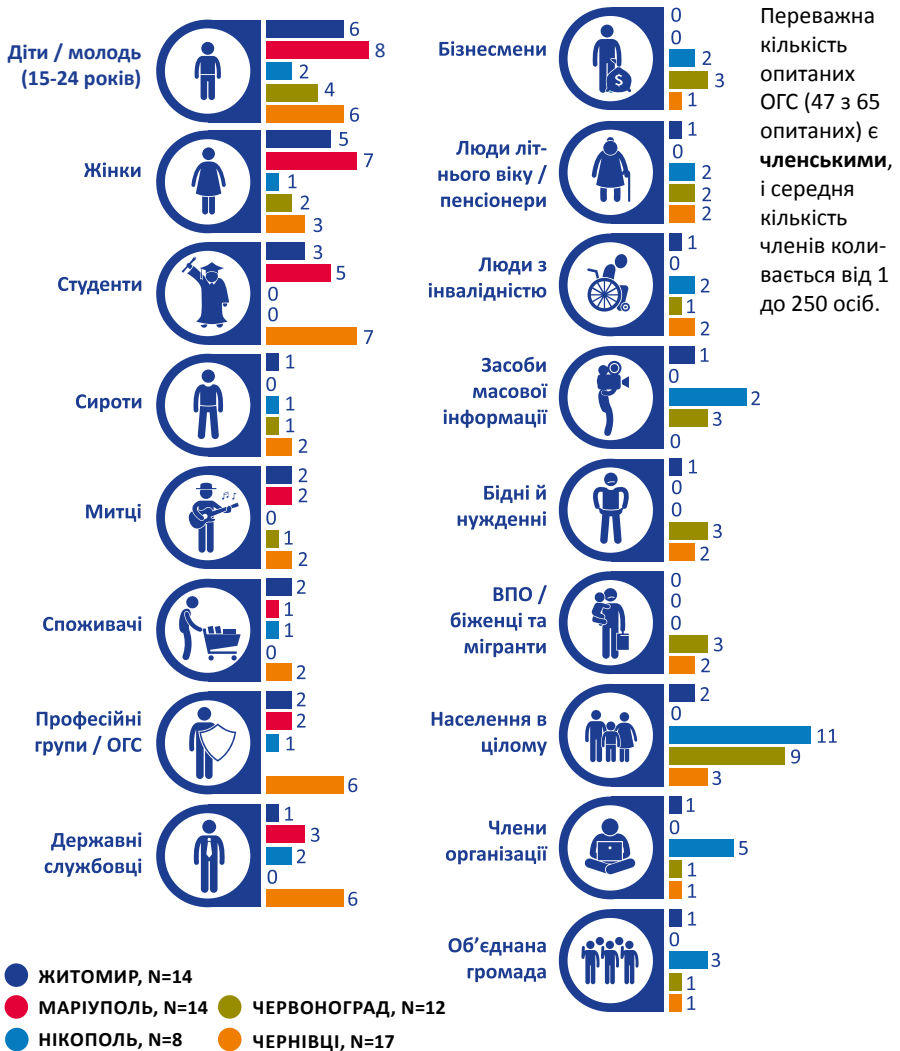
Рисунок 2. ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОПИТАНИХ ОГС ЗА ОБРАНИМИ МІСТАМИ, N=65

Види діяльності опитаних ОГС. Опитані ОГС мали можливість обрати до трьох видів діяльності, якими займаються їх організації (Рисунок 2).

Рисунок 3. ЦІЛЬОВІ ГРУПИ ОПИТАНИХ ОГС ЗА ОБРАНИМИ МІСТАМИ, N=65

Цільові групи опитаних ОГС. Як у випадку зі сферами та видами діяльності, опитані ОГС мали можливість обрати до трьох цільових груп, з якими працюють їх організації. Серед найбільш пріоритетних цільових груп опитані ОГС обрали населення в цілому, діти/молодь, студенти, жінки, ОГС, державні службовці та члени організації (Рисунок 3).

Рисунок 4. САМООЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ОПИТАНИХ ОГС, N=65

За 5-бальною шкалою, де 1 – відсутні ресурси, а 5 – максимальна відповідність

Людські та технічні ресурси опитаних ОГС. З 65 опитаних ОГС 45 організацій мають постійний персонал, а 38 залучають зовнішніх експертів до виконання певних проектів/робіт. Кількість постійного персоналу в тих опитаних ОГС, де він є, складає до 168 осіб. Кількість залучених експертів не перевищує 9 осіб на одну організацію, що їх використовує. Опитаним ОГС було запропоновано оцінити відповідність людських ресурсів організацій (а саме їх професійного досвіду, освіти/навичок, досвіду в антикорупційній діяльності та потенціалу) цілям та завданням ОГС та проектам/програмам та послугам, які організації виконують/надають (Рисунок 4).

Самооцінка технічного забезпечення опитаних ОГС представлена на Рисунку 5.

Рисунок 5. САМООЦІНКА ТЕХНІЧНИХ РЕСУРСІВ ОПИТАНИХ ОГС, N=65

За 5-бальною шкалою, де 1 – відсутні ресурси, а 5 – максимальна відповідність

Дослідження показало, що з опитаних 65 ОГС 20 мають **досвід управління грантовими коштами** таких місцевих та міжнародних донорів, як громадський бюджет міста, Міжнародного фонду Відродження, програм USAID та Посольства США, Глобального фонду з боротьби зі СНІДом, ООН, ПРООН, МОМ, програм ЄС та уряду Великобританії.

Функції опитаних ОГС.

З притаманних ОГС трьох функцій організації займаються:

16

розробкою
політики
(Рисунок 6)

22

наданням
послуг
(Рисунок 7)

36

громадянським
представництвом
(Рисунок 8)

Рисунок 6. УЧАСТЬ ОПИТАНИХ ОГС В РОЗРОБЦІ ПОЛІТИКИ ТА ПІДГОТОВЦІ РЕКОМЕНДАЦІЙ В ОБРАНИХ МІСТАХ, N= 16

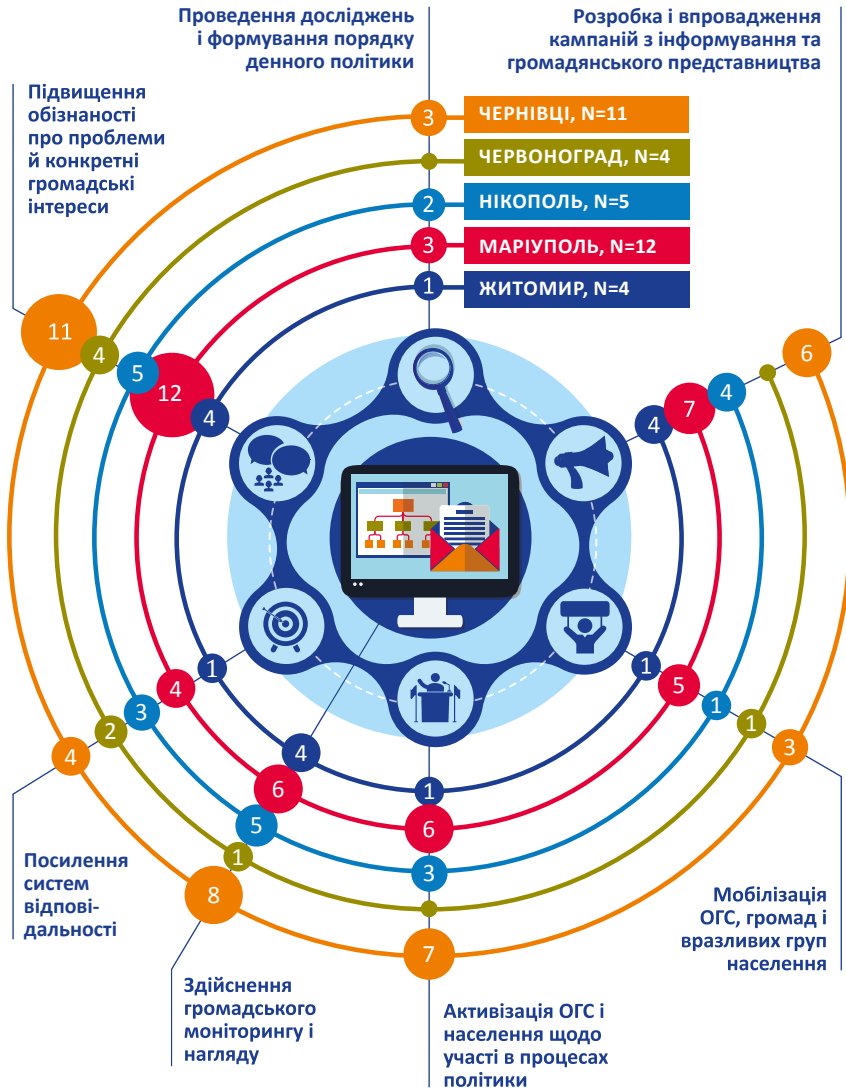

Рисунок 7. УЧАСТЬ ОПИТАНИХ ОГС У НАДАННІ ПОСЛУГ В ОБРАНИХ МІСТАХ, N=22

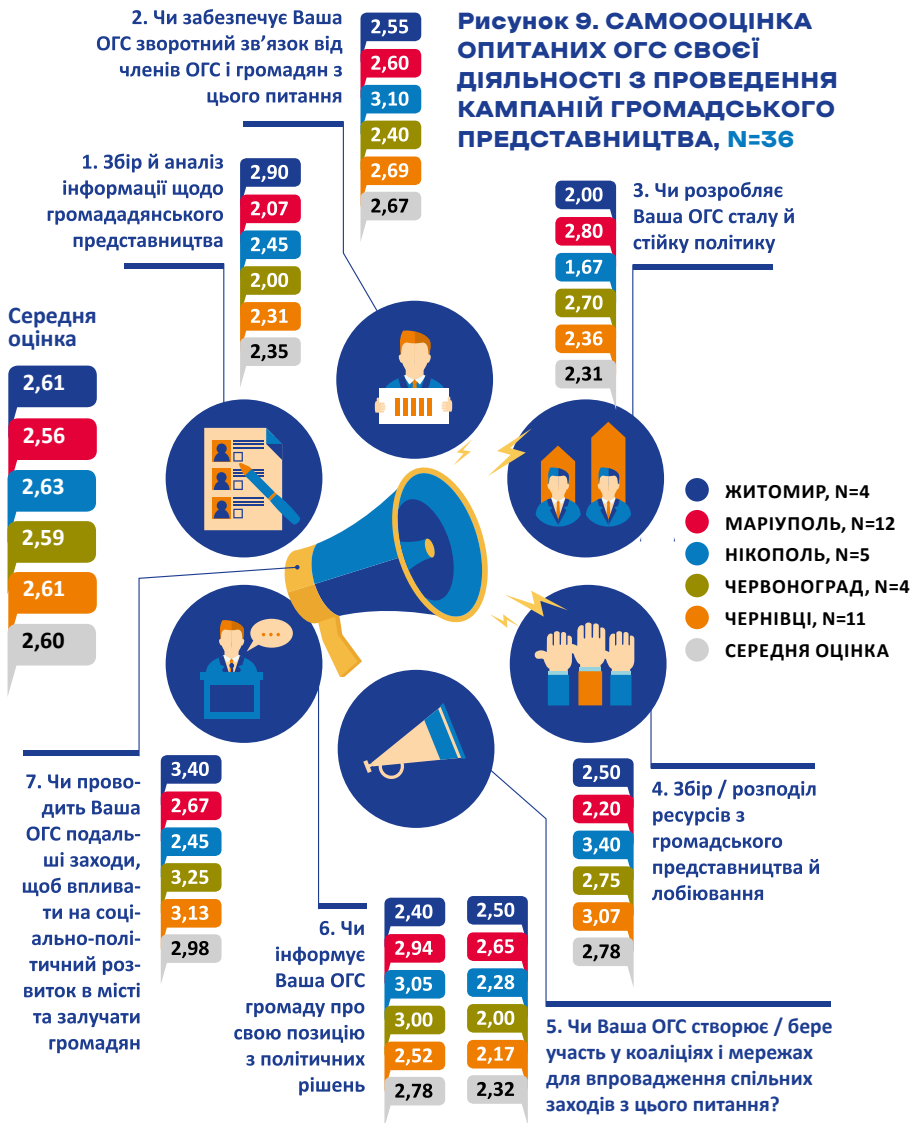

36 опитаних ОГС з 65 залучені до діяльності з громадянського представництва (Рисунок 8). Опитані ОГС в усіх обраних п'яти містах *підвищують обізнаність щодо проблем і інтересів громади, мобілізують ОГС та громади, посилюють системи відповідальності та здійснюють громадський моніторинг та нагляд*. Також ОГС у чотирьох містах (за винятком м.Червонограда) *проводять дослідження для формулювання порядку денного, розробляють та впроваджують кампанії з громадянського представництва й активізують ОГС та населення до участі в процесах політики*.

Рисунок 8. УЧАСТЬ ОПИТАНИХ ОГС У ДІЯЛЬНОСТІ З ГРОМАДЯНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В ОБРАНИХ МІСТАХ, N=36

Також опитані ОГС (36), які займаються громадянським представництвом, провели свою самооцінку щодо різних етапів впровадження кампанії громадянського представництва (Рисунок 9)⁷.

⁷ За 5-бальною системою, де 1 мінімальна спроможність, а 5 - максимальна

Опитані ОГС використовують різноманітні канали зв'язку (Рисунок 10).

Рисунок 10. КАНАЛИ ЗВ'ЯЗКУ ОПИТАНИХ ОГС ОБРАНИХ МІСТ, N=65

● ЖИТОМИР ● МАРІУПОЛЬ ● НІКОПОЛЬ ● ЧЕРВОНОГРАД ● ЧЕРНІВЦІ

Роботою з молоддю займаються

34

із

65

опитаних ОГС.

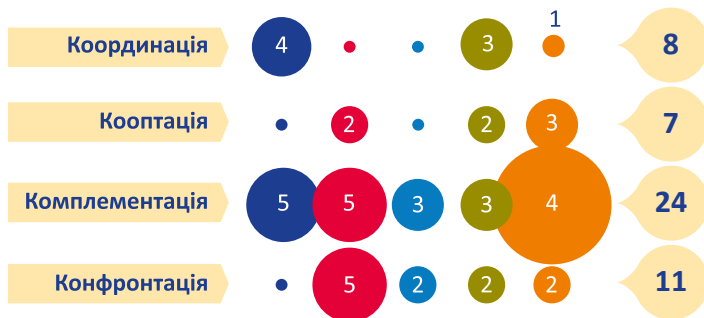
Як правило, ці організації тісно співпрацюють з міськими управліннями, центрами роботи з сім'ями, молоддю та спорту. Окрім традиційних заходів для молоді (табори, конференції, розважальні заходи тощо), опитані ОГС співпрацюють із владою з впровадження довготривалих проєктів, наприклад, Муніципальної школи місцевого самоврядування в Житомирі; уроки соціальної адаптації в Нікополі; модельної гри Ради безпеки ООН в Чернівцях; хаб Космодром у Червонограді. Також у Маріуполі діє Молодіжний парламент, а в Червонограді – Молодіжна рада.

Співпраця ОГС з органами місцевого самоврядування та органами державної влади. З 65 опитаних ОГС більшість (48) співпрацює з владою. Дослідження показало, що в кожному з п'яти обраних міст існує своя «історія» відносин між ОГС та місцевою владою. Відносини між органами державної влади теж вимірювались і показали, що на рівні обласних міст є різниця. Характер співпраці (4 К – координація, кооптація, комплементация та конфронтація) показаний на Рисунку 11.

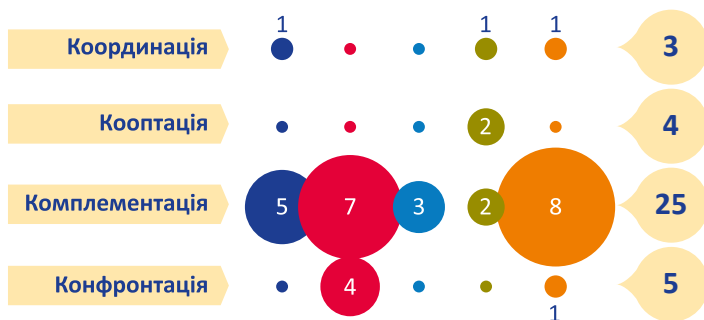
Рисунок 11. ХАРАКТЕР СПІВПРАЦІ ОПИТАНИХ ОГС ТА ОРГАНІВ ВЛАДИ ОБРАНИХ МІСТ, N=50 ТА N=37 ВІДПОВІДНО

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

● ЖИТОМИР ● МАРІУПОЛЬ ● НІКОПОЛЬ ● ЧЕРВОНОГРАД ● ЧЕРНІВЦІ

Залученість ОГС до вирішення проблем корупції. З опитаних 65 ОГС 22 організації мають досвід у виявленні, моніторингу та подолання проявів корупції. Антикоупційна діяльність цих 22 ОГС містить факт-чекінг та проведення журналістських досліджень; моніторинг Національного превентивного механізму, електронних декларацій чиновників, судової системи, конфліктів інтересів службовців ОМС, незаконних забудов, витрат бюджету, розподілу житла, конкурсів перевізників, публічних закупівель тощо. Опитані ОГС визнають, що хоча і здійснюють антикорупційну діяльність щодо виявлення та оприлюднення корупційних дій органів влади, їх дії є не завжди послідовними та рідко носять системний характер. Для ефективного залучення до вирішення проблем, пов'язаних з корупцією, ОГС не вистачає досвіду, правової підтримки та навичок.

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНИХ ОГС В ОБРАНИХ МІСТАХ.

Наступні національні ОГС мають своє представництво в обраних містах, а саме:

ОПИТАНІ ОГС ОБРАНИХ МІСТ ЗАЗНАЧИЛИ ПРО СВОЮ УЧАСТЬ У ТАКИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ/КОАЛІЦІЯХ

**З 65 ОПИТАНИХ ОГС
45 ОРГАНІЗАЦІЙ
ЗАЗНАЧИЛИ ПРО СВОЮ
СПІВПРАЦЮ З ІНШИМИ
ОГС СВОГО МІСТА**

ДОСЛІДЖЕННЯ ДАЄ МОЖЛИВІСТЬ ЗРОБИТИ НАСТУПНІ ВИСНОВКИ

- Незважаючи на велику кількість зареєстрованих ОГС, значним викликом було виявлення діючих та активних організацій. Це пов'язано не лише з тим, що часто організації представлені однією особою, оскільки відсутнє постійне фінансування на їх діяльність та оплату роботи постійного персоналу ОГС. Більшість опитаних організацій використовують волонтерську працю людей, які мають постійну роботу чи в бізнесі, чи в органах влади;
- Сфери та види діяльності опитаних 65 організацій відповідають критеріям діяльності ОГС у сфері подолання корупції, за якими ОГС і відбирались. Опитані ОГС працюють з *молоддю, всім населенням, жінками, студентами та держслужбовцями*. Опитані ОГС займаються такими видами діяльності, як *громадське представництво, просвітницька діяльність, дослідження та аналіз, поширення інформації, навчання та консультації, правова допомога*. Меншою мірою ОГС залучені до *реабілітації, благодійності*. Види діяльності опитаних ОГС мають особливості в кожному з обраних міст;
- Більшість опитаних ОГС (45 з 65) мають постійний персонал, як правило до 3 осіб. Також 38 ОГС залучають до 9 зовнішніх експертів для виконання проектів організації. ОГС м. Чернівці оцінили свої людські ресурси найвище (3.48 з 5 балів), а організації м.Червонограда – найнижче (2.35). І якщо опитані ОГС мають показники вище середнього з досвіду та знань, необхідних для досягнення завдань організації та її проектів, то спроможність у проведенні антикорупційної діяльності була оцінена ОГС посередньо. Але опитані ОГС зазначили потенціал наявних співробітників для роботи в антикорупційній сфері;
- Рівень матеріального забезпечення опитаних ОГС є вищим середнього (3.17 з 5 балів) і організації зазначили наявність офісних приміщень і обладнання та доступ до приміщень для проведення масових заходів;
- 20 опитаних ОГС з 65 мають досвід управління грантовими коштами як міжнародних донорів, так і місцевих донорів та органів влади;
- З 65 опитаних ОГС 16 організацій залучені до розробки політики, 22 – до надання послуг, а 36 займаються громадянським представництвом;

- Більшість ОГС, що залучені до розробки політики (16 організацій), беруть участь у процесах прийняття рішень та надають коментарі до проектів документів, проводять моніторинг результатів впровадження політики. Меншою мірою опитані ОГС беруть участь у визначенні, розробці та впровадженні нових стратегій. Жодна з опитаних ОГС м.Червонограда не займається розробкою політики та підготовкою рекомендацій;
- З трьох видів діяльності з надання послуг 22 опитані ОГС, що їх надають, залучені лише до процесу надання послуг та їх удосконалення. На жаль, жодна організація не займається впливом на публічні послуги, що надаються органами влади, щодо збільшення їх об'єму і якості та покращення процесів визначення потреб у послугах;
- 36 опитаних ОГС з 65 займаються громадянським представництвом, а саме: підвищують обізнаність щодо проблем і інтересів громади, мобілізують ОГС та громади, посилюють системи відповідальності та здійснюють громадський моніторинг і нагляд. Якщо ОГС у чотирьох містах також проводять дослідження для формування порядку денного, розробляють та впроваджують кампанії з громадянського представництва, активізують ОГС та населення до участі в процесах політики, то ОГС м.Червонограда не займаються цими питаннями. Самооцінка опитаних ОГС (36) показала їх сильні та слабкі сторони щодо етапного проведення кампаній громадянського представництва. Якщо ОГС зазначили свою сильну сторону в питанні проведення подальших заходів щодо впливу на соціально-політичний розвиток свого міста, то загалом спроможність здійснювати кампанії громадянського представництва всіх опитаних 36 ОГС є посередньою (2.6 з 5 балів);
- З 65 опитаних ОГС більшість (48) співпрацює з владою. Дослідження показало, що в кожному з п'яти обраних міст існує своя «історія» відносин між ОГС та місцевою владою – від тісної співпраці до поділу на різні групи за політичними поглядами. Відносини між органами державної влади теж вимірювались і показали, що на рівні обласних міст є різниця – від співпраці до конфліктів. Переважна кількість опитаних ОГС (24 та 25 відповідно) вважають, що їх діяльність і діяльність ОМС/ОДВ доповнюють одна одну, незважаючи на різні шляхи їх досягнення;
- Хоча опитані ОГС і використовують різноманітні канали зв'язку зі своїми цільовими групами та громадою, їх комунікації переважно

є односторонніми, тобто організації лише надають інформацію щодо своєї діяльності;

- ОГС в обраних містах не здійснюють системної роботи по боротьбі з корупцією і не володіють необхідними знаннями та досвідом проведення такої роботи, хоча певні успіхи ОГС у виявленні та подоланні корупції на місцевому рівні є;
- Найбільше національних ОГС представлені в м.Житомирі через близькість міста до столиці. Серед національних ОГС, які представлені в обраних п'яти містах, є такі відомі організації, як ПЛАСТ, КВУ, ОПОРА, рух ЧЕСНО тощо;
- Опитані ОГС п'яти міст беруть участь у національних та регіональних мережах та коаліціях ОГС, робота яких стосується виборів та просвіти виборців, особливо молодих; допомоги військовим та ветеранам АТО; допомоги неповносправним та дітям; проведення інформаційних кампаній та журналістських розслідувань; правової підтримки та розвитку ОГС тощо;
- Більшість (45 з 65) опитаних організацій співпрацюють з іншими організаціями свого міста з обміну інформацією та досвідом, беруть участь у різних координаційних та дорадчих комітетах міста, проводять спільні заходи та координують свою діяльність.

Більшість опитаних ОГС

(52 з 65)

**виявили зацікавленість в участі
в проекті EUACI**

ТВОРЧИЙ ЦЕНТР ТЦК

Місія ТЦК сприяти розвитку громадських ініціатив, спрямованих на зміцнення громадянського суспільства в Україні, через творчу розробку і реалізацію благодійних програм та підтримку громадських організацій, органів місцевого самоврядування й ініціативних груп.

Види діяльності:

- Надання тренінгових та консультативних послуг;
- Надання інформації та випуск публікацій;
- Проведення досліджень та оцінок;
- Адміністрування грантових програм;
- Представництво інтересів та захист прав громадянського суспільства.

тел.: +38 044 574 64 11

факс: +38 044 574 64 13

02149, м. Київ, п-т Бажана 30, кв. 8.

www.ccc-tck.org.ua

office@ccc.kiev.ua

